

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Legatis, De Successionibus Ab Intestato, De Renvnciationibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXXVIII. Romana legati negotii. An facto legato negotii expeditionum Datariaë, quod testator exercebat, illud factum censeatur cum juribus etiam passivis, adeò ut legatarius teneatur ad debita, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74076)

ad instar eorum, quæ habentur in fructibus censuum, dicuntur potius debitum fortis, stantis de per se, ex plenè deductis *apud Rouit. decis. 9.* cum alijs de quibus in dicta sua materia *sub tit. de usur.*

Hinc proinde stant benè simul, ut hujusmodi annualitates solvi debeant per hæredem ex fructibus, & tamen, ut pro eis affecta sint bona hereditaria in sorte principali tanquam pro debito defuncti, quamvis fideicommissario, vel alteri jus habenti in hereditate, actio competat contra ipsum hæredem gravatum ad reintegrationem, seu ad id, quod interest, ut frequens, & quotidianum habemus in proposito fructuum censuum, seu canonum, & livellorum, ac similibus annualium onerum, quibus fideicommissaria hereditas affecta est, ex deductis *dicto tit. de fideicom. ac in altero de legitim. & de rraet.*, ac etiam ad hoc propositum habetur *sub tit. de feud. ad materiam bullæ Baronum disc. 74.*

Alter casus est, ubi legatum in substantia sit de certa summa in sorte principali, quam tamen testator etiam per viam præcepti, non autem consilij mandet hæredi, ut absque distractione bonorum in sorte, solvere debeat ex fructibus; Et tunc pariter, idem quod supra, favore legatarij dicendum venit, quoniam substantia legati consistit in ipsa summa, quæ relicta est, fructus autem destinati sunt pro modo solvendi, qui hæredi præscriptus est potius demonstrativè, quam taxativè.

Ad instar eorum, quæ habentur deducta *sub tit. de dot. disc. general. 145.* ad materiam *auth. Ro. que Cod. commun. de legat.*, & in pluribus discursibus particularibus ad eandem materiam in proposito dotium constituendarum puellis descendentibus, quando fideicommissentis præceptum accedit, ut ex fructibus id faciendum sit, non autem ex forte, quoniam tale præceptum obligabit quidem hæredem, vel possessorem fideicommissi, ut alias faciendo teneatur fideicommissum reintegrare, sed non obligabit ipsas puellas, quibus dos debita est, quando commodè cum fructibus provideri non potest, cum similibus, nisi adsit præcisa taxatio.

Tertius demum est casus, ubi substantia legati directa est ad certam quantitatem in sorte principali, sive ad certa bona limitatè; Idem verò testator pro pinguiori legatarij provisione injungat hæredi, vel alteri cumulum, seu multiplicum fructuum, ut ex eis aliqua major quantitas constituatur juxta casum, de quo habetur actum in *Romana legati de Frangipanis sub tit. de fideicommiss. disc. 187.* ubi recensentur decisiones in eo casu editæ, aliasque concordantes; Sive quod testator relinquat certam quantitatem in sorte, obliget verò hæredem, ut ejus solutione pendente usuras solvere debeat cum præsupposito, ut tale præceptum validum, & obligatorium sit juxta distinctionem, de qua *sub tit. de usur. præsertim disc. 32.* Et tunc omninò verius est, ut hæredem negligente solvere, vel cumulare fructus, istorum debitum sit ipsius hæredis, non autem defuncti, & consequenter istius bona affecta esse non debeant in præjudiciũ aliorum legatariorum, vel fideicommissariorum, seu alias in bonis hereditarijs jus habentium, ut per *Surd. dicta decis. 28.* [quidquid *Adden.* in contrarium motivent], cum ratio movandi verè & propriè percutiat alterum casum præcedentem, atque in istorum casuum mixtura, seu confusione consistit æquivocum; Potissimè verò ubi solutio fructuum nominatim directa sit in hæredem, ut advertitur per eundem *Surd. decis. 193. num. 2. cum seqq. Capyc. L. arr. consult. 24. nu. 9.*, & dixit etiam *Rot. in Viterbien. legati 24. Junij*

1664. coram Taia edita in casu, de quo *loc. cit. tit. disc. 49.* ubi pariter de ista conclusione.

Et quando Auctores desuper non habuerint ita clarè ad sensum probare ipsa ratio in materia, & communis usus, quoniam cum testator hæredibus, alijsque successoribus demanstrat hæredem, & multiplicat ad favorem alterius personæ, vel operis, ita per negligentem hæredem, vel alterius, cui onus injunctum est, cum fructibus esset, hereditatum, ac fideicommissorum, ac omnimoda supplantatio contra dispositionem voluntatem; Ideoque pariter ista questio non est juris, sed facti, ac voluntatis, & consequenter ipsius facti qualitate, & circumstantijs decidenda, an scilicet substantia legati consistat in integritate summa, quam à legatario testator assequi voluit, fructus autem, ex quibus summa legata in toto, vel parte solvenda esset, starent solum demonstrativè juxta secundum casum supra exemplificatum, vel potius starent taxativè juxta tertium casum, ac in istorum casuum confusione, non restituerent eorum distinctionem, ac diversam rationem consistere solent æquivoca.

Undè propterea in *Romana legati inter Paulum Trovuluscium, successorem in fideicommissum, PP. SS. Apofolorum;* Cum testatrix Constantia reliquisset quendam summam in sorte principali investendam, ut ex fructibus singulis annis celebrarentur, injungendo hæredi, ut pendente solutione, ac investimento respectivè, deberet solvere fructus in quadam summa, quæ verum limitatè, tentata conditione temporum, ex investimento obtineri potuisset, atque tam hæredem, quam legatario negligentibus, constat dictorum fructuum summam, ista peteretur à Paulo fideicommissario ex bonis fideicommissarijs; Intra ducta causa coram A. C. atque me pro Paulo scribere, pro eo prodiit resolutio, & quidem iuste; Idemque in plerisque alijs causis practicum fuit, quoniam videtur vera, & germana distinctio.

In casu autem principali hujus cause Spolarum post hæc scripta comperij, quod motivum fuit non jus Monialium, quæ jam satisfactæ erant, quod hæres sive esset debitor, sive ex errore, & ignorat etiam se istorum fructuum debitorem.

ROMANA LEGATI NEGOTII

PRO

IACOBO HYEOT

CVM

FRANCISCO MOREAY.

Causa disputatus in Roma ubi pendet.

An factio legato negotij expeditionum Patritiarum, quod testator exercebat, illud factio censetur cum juribus etiam passivis, adeo ut legatarius teneatur ad debita, quæ defunctus ex causa ejusdem negotij tenebatur; Et quid de creditis ex causa negotiorum jam expletorum à defuncto assequendis, & de quibus creatus legatum intelligatur.

SYMMARIUM.

F Acti series.
Non sunt disputanda quæstiones
accidentibus, ubi necesse est
stantia.

- 3 An pecunia domi reperta veniat sub legato mobilium domus.
- 4 Legatis creditis una cum legato alicujus universitatis intelligitur de illis dicta universitatis.
- 5 Si testator exigit aliqua credita, ista non cadunt sub legato generali.
- 6 Quid si credita sint exacta à procuratore infcio testatore.
- 7 Legata universitate, veniunt debita, & jura passiva, ut in hereditate.
- 8 Idem in grege, vel ratione bancaria, aut alia universitate subalterna.
- 9 In specie de legato negotiorum Dataria.
- 10 An heres gravatus faciat sua lucra negotij hereditarij.
- 11 Recensetur doctrina Bartol. an legata apotheca, quid veniat.
- 12 De distinctione, an pro herede, vel pro legatario sit facienda interpretatio.
- 13 Legata apotheca, an veniat animentum.
- 14 Quomodo ista questio decidi debeat, & de applicatione ad casum.

DISC. XXXVIII.

In testamento quod, juxta seriem, de qua sub tit. de testam. disc. 34., condidit adolescens Adrianus filius familias, qui per aliquos dies precedentes institutus fuerat heres per Joannem patrum negotiorum Datarie sollicitatorem, vulgò expeditorem; Francisco legavit mobilia domus, ac omnia credita correspondentium ratione dicti negotij, & ipsummet negotium, ultra quamdam aliam summam pecuniariam; Quare inter istum, ac Jacobum patrem & heredem, priusquam excitaretur altera questio invaliditatis testamenti ratione patrie potestatis, de qua dicto disc. 34., orta est controversia super interpretatione primæ partis legati mobilium domus, an complecteretur pecuniam numeratam, ac etiam alterius partis legati dicti negotij, & creditorum, seu nominum debitorum, an scilicet, & quæ nomina debitorum ad legatarium spectare deberent, & an ipse teneretur solvere primi testatoris debita, eiusdem negotij occasione contracta, consentientia in restitutione pecuniarum, quas correspondentes transfuserant, ut frequenter contingit, pro expeditionibus, quæ postea effectum sortitæ non sint, sive, quæ obtentæ, tantam impensam non exegerint; Introductaque causa coram A. C., prodijt sententia Iacobo heredi favorabilis, ut sub prima parte, pecunia numerata non contineretur, quodque sub altera contineretur solum credita pertinentia ad negotium existentia tempore mortis secundi testatoris, non autem exacta, quodque idem legatarius teneretur ad debita prædicta; Devoluta verò per appellationem causa in Rota coram Priolo, eaque proposita sub die 26. Februarij 1668., nulla capta fuit resolutio, ex ea ratione, quod cum jam introducta esset, ac penderet super omnimoda invaliditate testamenti, tanquam conditi à filio familias, hinc proinde dictæ causæ exitum expectari debere prudenter existimatum fuit, quoniam inanis labor est agere de interpretatione accidentium, quoties ipsa substantia incerta sit.

In hujusmodi ergo disputationibus in utroque Tribunali habitis, quatuor fuerunt puncti; Primò nempe super comprehensione pecuniæ numeratæ domi repertæ, sub legato mobilium domus; Secundo super legato creditorum correspondentium,

an scilicet venirent credita ab eisdem assequenda ex diversa causa, & aliis quam pro negotijs Datarie; Tertio circa credita hujus negotij, an venirent ea, quæ post mortem primi testatoris, per ultimum exacta fuerant; Et quartò demum, quid de debitis eidem negotio annexis ut supra.

Super primo deducta fuerunt eadem, quæ in ista questione habentur hoc eodem tit. disc. 5. & seqq., atque facti circumstantiæ dictam comprehensionem verè excludere videbantur; Quamvis etenim Scribentes pro legatario, penè transcribendo deducta in Casacen. legati coram Cerro impressa decis. 269. par. 11. rec., totam vim pro consueto stylo pragmatico in ea constituerent; Attamen scribens ego pro herede, ad evitandam hujus decisionis applicationem, dabam eandem responsiones, de quibus dicto disc. 5., considerando illius casus circumstantias particulares, ex quibus, ad casum præsentis controversiæ qui nimium diversas, imò oppositas circumstantias habebat, non benè argere licebat.

Facti verò potius, quam juris erat alter punctus comprehensionis nominum debitorum, seu creditorum ex diversis causis assequendorum, cum legati contextus in verbis probare videretur, ut hujusmodi credita explicata essent tanquam species generis quoque legati per expressionem ejus, quod tacite inerat.

Dabam in hoc exemplum feudatarij, vel clerici habentis beneficia ecclesiastica, quod si relinquit alicui feudum, & credita à vassallis exigenda; Sive, [quatenus fieri possit, ut contingit in mercæcularibus capellanijs, piorum legatorum speciem redolentibus] relinqueret beneficium, & omnia credita, à colonis, vel ministris assequenda, ut intelligendum veniat de creditis ratione feudi, vel beneficij, non autem ex diversis causis à feudo, vel beneficio extraneis, in quibus testator consideratur duplex, ac omninò diversus homo, ut pluries hoc eodem titulo, ac sub altero de Foudis, & altero de beneficijs, ac alibi advertitur.

Quo verò ad tertium punctum, distinguebam; Aut enim agebatur de nominibus exactis per ipsummet secundum testatorem, adeo ut ipsi rectè innotesceret, quod illa non essent amplius talia, ut potè extincta, & tunc casus videbatur planus pro non comprehensione, absque necessitate assumendi questionem alicuiusmodi insinuatam, an per exactiorem nominis legati à testatore factam, intret legati ademptio, quoniam ea procedit, quando agitur de legato certorum nominum; Secus autem, ubi de illo generis; quoniam cum istud essentiam, ac perfectionem recipiat à tempore mortis, capere non potest nisi illas species, quæ sub genere legato essent.

Aut verò agitur de illis nominibus, & creditis, quæ de jure essent jam tempore mortis extincta, id autem non innotesceret testatori, qui ea reputaret adhuc vigentia, quia nempe debitores ea solvissent alicui procuratori, vel negotiorum gestoribus, qui pecuniam nomine principalis retineret; Et tunc pro non comprehensione, ponderabam ea, quæ habentur in Lucana legati disc. 4., ubi in specie an legatum nominum debitorum comprehendat pecunias extantes penes negotiorum gestorem, à debitoribus, alijsque effectibus jam exactas; Verù reflectendo ad veritatem, in hac facti specie contrarij credebam probabilis; Tum quia testator opinabatur, ut ista credita essent exigenda; Tum etiam quia legatum restrictum non erat ad solos debitores, sed etiam ad corre-

sponsa-

sponsales, sub quorum vocabulo, ex negotij, vel subiectæ materiæ natura, venire videntur etiam huiusmodi procuratores, seu negotiorum gestores, qui curam habent exigendi expensas expeditionum à principalibus, vel ab ijs, qui eas committunt.

Major igitur, ac penè tota quæstio erat super debitis, de quibus in quarto puncto; Et in hoc etiam in sensu veritatis dicebam, ut cõtra legatarium responderi deberet [prout à Iudice primæ instantiæ respõsum fuit] juxta generales terminos textus in l. 1. & 4. & tot. tit. de hereditate, vel action. vendit. & in sua materia sub titulo de hered. ac etiam sub alio de empt. & vendit. quod scilicet cum legatum sit ipsum genus, seu ipsa universitas, hinc proinde sub ista veniunt omnia ejus membra, & jura, tam activa, quàm passiva, quæ dividi non possunt, juxta prædicum naturale exemplum, quod non potest dividi caro ab ossibus, sed [ut vulgò dici solet], illa cum istis capienda est.

Atque in genere magis subalterno, puta, grege, peculio, dote, mensa nummularia, seu bancaria ratione, ac similibus, quæ universitatem constituent, habemus expresse cautum in jure, ut universitate legata, non possit legatum dividi, atque in parte utili acceptari, in altera verò onerosa sperni, per textus expressos in l. grege autem legato, & l. Merito §. 1. ff. de legat. 2., & l. cum taberna ff. de pignor. cum ibi notatis.

Et per quæ jura, in individuo negotij Datarie ita firmatur apud Cavaler. decis. 277. num. 1; Et in proximis terminis legati, vel donationis rationis bancariæ apud Peniam dec. 397. & apud Grat. disc. 256. nu. 7. cum seqq. ubi concordantes; Atq; in idem confert regula secundum naturam &c. ponderata apud Coccin. decis. 409., ubi de derogheria, seu taberna negotiatoria, quodque illius debeat esse onus, cujus est commodum, & è contrâ, juxta ea, quæ in hoc proposito dicitur decisionis Coccini habentur sub tit. de fideicom. disc. 191., ac etiam sub tit. de hered. disc. 7., super puncto, an hæres gravatus restituere teneatur lucra negotiationis hereditariæ continuata.

Scribentes pro legatario, magnam vim constituebant in theorica Bartol. in l. cum pater §. mense ff. de legat. 2. cum quo pertranseunt ibidem Florian. de Sancto Perro, Imol., Castrensi., & alij, ubi in specie de legato apotheca, ut ad istam legatum restringatur, & non capiat ea, quæ extra eam sunt; Verùm advertebam, ut id clarum contineret æquivocum, quoniam potius ista theorica, in hac facti specie ad evidentiam retorquebatur contra legatariũ, pro legati restrictione, non autem ampliatione; Dicit enim Bartolus, quod si legatur alicui apotheca pannorum, censetur solum legata apotheca materialis sine pannis, quæ demonstrativè enunciata censentur; Vel si dicatur legari apothecam pannorum, cum omnibus, quæ ibi sunt, censentur quidem legata merces ibi existentes, non autem credita & debita, ac aviamentum, nisi legatũ conceptum esset de genere, id est de ipso negotio, seu mercantia; Ista igitur doctrina Bartoli, tota tendit ad restringendum, non autem ad ampliandum legatum; Ac ulterius versabamur in ultima ejusdem doctrinæ parte, seu declaratione, quod agebatur de legato generis omnium complexivo.

Ponderabam quoq; aliàs pluries insinuatam veram, ac receptam distinctione, super larga, vel stricta legati interpretatione, regulanda ex majori dilectione, quæ ratione sanguinis, ac majoris conjunctionis vigeat potius pro hærede, vel pro lega-

tario respectivè, cum verè ista non sit quæstio juris, sed facti, ac voluntatis, decidenda ex ingloriosis casuum circumstantijs, particularibus, veritasque voluntatem suadentibus, juxta ea quæ in terminis legati librariæ facti per librarium ejus factus, vel juveni, an comprehendat non solum libros, sed etiam aviamentum, aliæque annexa, & dependantia, habentur apud Carib. decis. ultima §. cum similibus; Ideoque manifesta est iniquitas prætorum, qui pro consueto stylo, cum regulis generalibus, sive cum decisionibus, ac doctrinæ pertractant, ac decident.

Applicando autem ad rem, cum ageretur de testamento, quod, ubi etiam, non obstantibus, patriæ potestatis, ratione clericali sustineri posset, ad huc ut potè ab imprudenti adolecentuli quam suspicionem redolebat, ut advertitur in disc. 34. de restam., cum quæ hæres esse putaretur sine dubio est prædictus, legatarius enim de remotis transversalis, pinguisque prolium, non solum de hoc legato negotij, sed de alijs tributis domus, & notabilis quantitatis scutorum, adeo ut fortè plus importaret legatum, quàm reliqua hereditas, detractis alijs oneribus; Hinc inde, de plano intrabat consequentia, ut in dubio favore hæredis contra legatarium, facienda esset interpretatio.

ANCONITANA
LEGATI
INTER
DOROTHEAM PASSARAM,
ET
IO. BAPTISTAM BERTOLDVM.

Responsum pro veritate.

De legato relicto uxori, ut sit domina, & usufructuaria, an importet alimentum, vel fructum usum fructum; Et quatenus usufructum importet, quæ cautio per eam præstanda sit; Et an de illo parti capere debeat hæres universalis; Sive an capiat legitimum ipsi hæredi debitum.

SYMMARIVM.

- 1 Alii seris.
- 2 Legatum usufructus generis alio modo per legitimam filiorum.
- 3 Legatum usufructus factum in testamento cum filio est hinc commutatum.
- 4 Quod debeat in his artibus substantia voluntatis.
- 5 Et quod testator non soleant cogitare ad per subtilitates.
- 6 Declaratur conclusio, de qua num. 2. & quando onus usufructus referandum sit ad legatum.
- 7 De eadem materia oneri super legitima.
- 8 Quando digressiones sunt potius commutanda.
- 9 De cautione muriana, quando præstanda sit.
- 10 Quod ista cautio possit remitti.
- 11 Alter a cautio de utendo, & fruendo non modico non potest remitti, sed declaratur.
- 12 Quandoque legatum usufructus importat proprietatem.

De L. U.
de
testamen
et cat
GVI
9